שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

תורה שבעל פה · משנה · מסכת מועד קטן · כיתה ח׳

מסכת מועד קטן: דף לימוד וחזרה על שלושת הפרקים

נוצר בבינה מלאכותית · נוסח המשנה המנוקד: ספריא, "תורת אמת" (נחלת הכלל). הסיכומים וההסברים בלשוננו.

📘 על המסכת

מסכת **מועד קטן** היא מסכת בסדר מועד. היא עוסקת בעיקר בימי **חול המועד** (במשנה הם נקראים "מועד"): אילו מלאכות מותר לעשות בהם ואילו אסור, ואיך נוהגים באבלות בזמן הרגל. במסכת שלושה פרקים: פרק א "משקין בית השלחין", פרק ב "מי שהפך את זיתיו", פרק ג "ואלו מגלחין".

חול המועד הוא ימי שמחה, ובהם אסורות מלאכות רבות. המשנה מתירה מלאכות מסוימות, ומתוך הדינים אפשר לזהות כמה עקרונות:

העיקרון	הסבר	דוגמה מהמסכת
דבר האבד	מלאכה שאם לא תיעשה עכשיו, ייגרם הפסד	השקיית בית השלחין (א, א); זיתים שבאמצע עיבוד (ב, א)
צורך המועד	מה שצריך לימי החג עצמם	כבישת מאכלים שיאכלו במועד (א, י); מכירה בצנעה לצורך המועד (ב, ה)
צורכי רבים	תיקונים לטובת הציבור	תיקון דרכים ומקוות מים, ציון קברות (א, ב)
מעשה הדיוט	מלאכה פשוטה, לא מקצועית	"ההדיוט תופר כדרכו, והאמן מכליב" (א, ח)
לא מכוונים מלאכה למועד	אסור לדחות מלאכה בכוונה כדי לעשות אותה במועד	"ובלבד שלא יכון את מלאכתו במועד" (ב, ג)

מילים: בית השלחין = שדה יבשה שצריכה השקיה · הדיוט = מי שאינו בעל מקצוע · אמן = בעל מקצוע · מכליב = תופר בתפרים גדולים ולא מסודרים · בצנעה = בלי פרסום · רגל = אחד משלושת הרגלים (פסח, שבועות, סוכות) · שטר = מסמך כתוב

פרק א: משקין בית השלחין

- **השקיה (א, א-ג):** מותר להשקות בית השלחין במועד, כדי שלא ייפסד, גם ממעיין חדש. אסור להשקות ממי גשמים וממי קילון (מים שמוציאים בטרחה רבה), ואין עושים גומות סביב הגפנים.
- **צורכי רבים (א, ב):** מתקנים דרכים, רחובות ומקוות מים, ומציינים את הקברות.
- **מזיקים (א, ד):** מותר לצוד חפרפרות ועכברים כדי שלא יזיקו לשדה, בשינוי מהדרך הרגילה.
- **הספד וקבורה (א, ה-ו):** לא מעוררים הספד על מת בשלושים הימים שלפני הרגל. לא חופרים קברים חדשים במועד, אבל מותר להכין ארון למת.
- **חתונה (א, ז):** אין נושאים נשים במועד, "מפני ששמחה היא לו". אישה מותרת להתייפות במועד.
- **תיקונים (א, ח-י):** ההדיוט תופר כרגיל, והאמן תופר בשינוי. מתקנים ציר, מנעול ומפתח שנשברו, ובונים מעקה לגג "מעשה הדיוט" ולא "מעשה אמן".

מַשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלָחִין בַּמּוֹעֵד וּבַשְּׁבִיעִית, בֵּין מִמַּעְיָן שֶׁיָּצָא בַתְּחִלָּה, בֵּין מִמַּעְיָן שֶׁלֹּא יָצָא בַתְּחִלָּה.
אֲבָל אֵין מַשְׁקִין לֹא מִמֵּי הַגְּשָׁמִים וְלֹא מִמֵּי הַקִּילוֹן. וְאֵין עוֹשִׂין עוּגִיּוֹת לַגְּפָנִים

משנה מועד קטן א, א

אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים בַּמּוֹעֵד, לֹא בְתוּלוֹת, וְלֹא אַלְמָנוֹת, וְלֹא מְיַבְּמִין, מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ.

משנה מועד קטן א, ז

1. מהו "בית השלחין", ולמה מותר להשקות אותו במועד? לאיזה עיקרון מהטבלה זה שייך?

2. למה אסור להשקות ממי גשמים וממי קילון, אף שמותר להשקות ממעיין?

3. מצאו במשנה א, ב שלוש פעולות שהן "צורכי רבים". למה, לדעתכם, הן מותרות במועד?

4. למה מציינים את הקברות (מסמנים אותם)? מי צריך את הסימון הזה?

5. המשנה (א, ז) אוסרת לשאת אישה במועד. מה הטעם במשנה? בגמרא מובא טעם נוסף: "אין מערבין שמחה בשמחה". הסבירו אותו במילים שלכם.

6. "ההדיוט תופר כדרכו, והאמן מכליב". מה ההבדל בין השניים, ולמה הדין שונה?

פרק ב: מי שהפך את זיתיו

- **הפסד שלא באשמתו (ב, א-ב):** מי שהיה באמצע עבודה בזיתים או ביין, וקרה לו דבר שלא תכנן (אבל, אונס, או פועלים שלא הגיעו), מותר לו לעשות במועד את מה שצריך כדי שהתוצרת לא תיפסד. רבי יהודה ורבי יוסי חולקים כמה מותר לעשות: רק את המעט ההכרחי, או לגמור כדרכו.
- **שמירה על רכוש (ב, ג):** מכניסים פירות הביתה מפני הגנבים, ומוציאים פשתן מהמים כדי שלא ייפסד, "ובלבד שלא יכון את מלאכתו במועד". מי שכיוון את מלאכתו למועד, חכמים קנסו אותו: "יאבדו".
- **קנייה ומעבר דירה (ב, ד):** לא קונים בתים, עבדים ובהמות, אלא לצורך המועד, או כשהמוכר אין לו מה לאכול. לא עוברים דירה, אבל מותר לפנות חפצים לחצר.
- **מסחר (ב, ה):** מוכרי פירות, בגדים וכלים מוכרים "בצנעה" לצורך המועד.

מַכְנִיס אָדָם פֵּרוֹתָיו מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים, וְשׁוֹלֶה פִּשְׁתָּנוֹ מִן הַמְּשָׁרָה בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֹּאבַד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּן אֶת מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד. וְכֵן אִם כִּוְּנוּ מְלַאכְתָּן בַּמּוֹעֵד, יֹאבֵדוּ

משנה מועד קטן ב, ג

7. מה משותף למקרים במשניות ב, א-ג? לאיזה עיקרון מהטבלה הם שייכים?

8. הסבירו את המילים "ובלבד שלא יכון את מלאכתו במועד". מה דינו של מי שעשה כך? האם העונש הוגן, לדעתכם? נמקו.

9. מתי מותר לקנות בית או בהמה במועד? ומתי מותר למכור?

10. למה הסוחרים מוכרים "בצנעה"? מה היה קורה לאופי של חול המועד אילו היו מוכרים בפרסום, כמו ביום חול?

פרק ג: ואלו מגלחין

- **תספורת וכביסה (ג, א-ב):** בדרך כלל אסור להסתפר ולכבס במועד. מותר למי שלא יכול היה לעשות זאת לפני החג: מי שבא ממדינת הים, מבית השביה או מבית האסורים, ועוד.
- **כתיבה (ג, ג-ד):** מותר לכתוב מסמכים כמו קידושין, גיטין, קבלות, צוואה ומתנה, ופרוזבול. אין כותבים שטרי חוב (חוץ ממקרים מיוחדים), ואין כותבים ספר תורה, תפילין ומזוזות. רבי יהודה מתיר לכתוב תפילין ומזוזות לעצמו.

- **אבלות ורגל (ג, ה-ו):** הרגל מבטל ימי אבלות שהתחילו לפניו. במשנה ו מחלוקת אילו ימים נחשבים "רגל" לעניין זה. לדעת חכמים: שבועות כרגלים, וראש השנה ויום הכיפורים כשבת.
- **אבל במועד (ג, ז-ט):** במועד ממעטים במנהגי אבלות: אין קורעים אלא קרובי המת, ואין אומרים ברכת אבלים, אבל עומדים בשורה ומנחמים. המסכת מסתיימת בפסוק של נחמה ותקווה.

> הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם לָרֶגֶל, בָּטְלָה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שִׁבְעָה. שְׁמֹנָה, בָּטְלָה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, שַׁבָּת עוֹלָה וְאֵינָהּ מַפְסֶקֶת, רְגָלִים מַפְסִיקִין וְאֵינָן עוֹלִין

משנה מועד קטן ג, ה

> אֲבָל לָעָתִיד לָבֹא הוּא אוֹמֵר (ישעיה כה), בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח, וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגוֹ'

סוף מסכת מועד קטן (ג, ט)

11. מי מותר להסתפר במועד לפי משנה ג, א? כתבו שלושה, ומה משותף לכולם.

12. לפי הגמרא, אסרו על כל אדם להסתפר במועד כדי שלא ייכנסו לרגל כשהם מוזנחים. איך האיסור הזה גורם לאנשים להתכונן לחג?

13. בחרו שני מסמכים שמותר לכתוב במועד (ג, ג). הסבירו למה, לדעתכם, הם הותרו.

14. הסבירו במילים שלכם: "שבת עולה ואינה מפסקת, רגלים מפסיקין ואינן עולין".

15. לפי משנה ג, ה: מה קורה לשבעה אם הקבורה הייתה שלושה ימים לפני הרגל? ומה קורה לשלושים אם הקבורה הייתה שמונה ימים לפני הרגל?

16. המסכת עוסקת בסופה במוות ובאבלות, ומסתיימת בפסוק "בלע המות לנצח". למה, לדעתכם, בחרו לסיים כך?

🧩 חזרה על כל המסכת

17. לכל מקרה כתבו: מותר או אסור במועד, ולמה (איזה עיקרון). ציינו גם מאיזה פרק.

המקרה	מותר / אסור	למה?	פרק
חקלאי משקה שדה יבשה כדי שלא תתייבש			
העירייה מתקנת כביש פגום			
אדם שאינו חייט תופר כפתור שנפל			
סוחר מוכר בגדים בחנות סגורה למחצה, לצורך החג			
חקלאי דחה בכוונה את איסוף הפירות לחול המועד			
בחור חזר מחו"ל בערב החג ומסתפר במועד			
זוג רוצה לערוך חתונה בחול המועד			
כתיבת ספר תורה במועד			

18. כתבו 5 שורות: איך הלכות חול המועד עוזרות לשמור על אופי מיוחד לימים האלה, לא יום טוב ולא יום חול? תנו שתי דוגמאות מהמסכת.